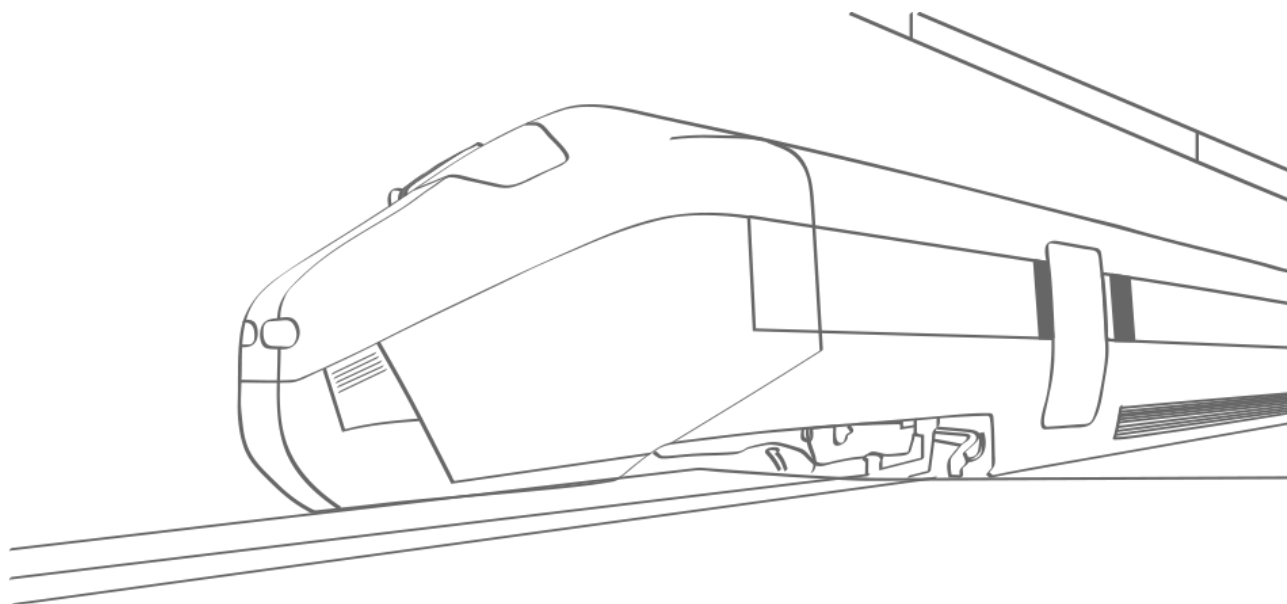
 FLYTOGET		Dokumenttype Retningslinjer	Ansvarlig enhet Adm	Dato 30.06.22
Utgitt av Dir. virksomhetsstyring	Godkjent av Adm. direktør	Versjon 28.06.22	Doc. nummer 48771	Sider 6
Tittel Flytogets etiske krav til leverandører				

Innhold

1. Innledning	2
2. Leverandørens etiske ansvar	2
3. Krav til egen virksomhet	2
4. Krav til leverandørkjeden	2
4.1 Tvangsarbeid/slavearbeid (ILO konvensjon nr. 29 og 105)	2
4.2 Fagorganisering og kollektive forhandlinger (ILO konvensjon nr. 87, 98, 135 og 154)	2
4.3 Barnearbeid (FNs konvensjon om barnets rettigheter, ILO konvensjon nr. 138, 182 og 79, ILO anbefaling nr. 146)	2
4.4 Diskriminering (ILO konvensjon nr. 100 og 111 og FNs Kvinnediskrimineringskonvensjon)	3
4.5 Brutal behandling	3
4.6 Helse, miljø og sikkerhet (ILO konvensjon nr. 155 og anbefaling nr. 164)	3
4.7 Lønn (ILO konvensjon nr. 131)	3
4.8 Arbeidstid (ILO konvensjon nr. 1 og 14)	3
4.9 Regulære ansettelse	3
4.10 Marginaliserte befolkningsgrupper	4
4.11 Miljø	4
4.12 Korrupsjon og hvitvasking	4
4.13 Interessekonflikt og habilitet	4
4.14 Konkurransforhold	4
4.15 Dyrevelferd	4
4.16 Ledelsessystem hos leverandører	4
4.17 Personvern	5
4.18 Aktsomhetsvurderinger	5
5. Rett til informasjon	5
6. Brudd	5

1. Innledning

Flytoget jobber for å fremme til gode arbeids- og miljøforhold i våre leverandørkjeder. Dette ønsker vi å gjøre i nært samarbeid med våre leverandører og samarbeidspartnere. For å tydeliggjøre hva vi forventer av våre leverandører, har Flytoget etablert retningslinjer for etisk handel. Retningslinjene dekker blant annet grunnleggende krav til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø.

2. Leverandørens etiske ansvar

Våre leverandører skal levere varer og tjenester til Flytoget i overensstemmelse med våre til enhver tid gjeldende etiske retningslinjer. Leverandørene skal også videreformidle og forplikte underleverandører til å overholde retningslinjene, samt følge opp deres overholdelse. Leverandøren skal sørge for å gi tilstrekkelig informasjon om disse retningslinjene til samtlige personer som utfører arbeid for Flytoget.

3. Krav til egen virksomhet

Flytoget vil kontinuerlig jobbe for å forbedre egen policy og praksis som kan bidra til at leverandørene etterfølger våre retningslinjer for etisk handel.

Leverandøren skal aldri tilby eller motta ulovlige eller urettmessige pengegaver eller andre godtgjørelser til eller fra Flytoget, inkludert alle medarbeidere og styremedlemmer, for å oppnå forretningsmessige eller private fordeler for egen del eller fordeler for kunder, agenter eller leverandører.

Flytogets leverandører skal unngå handelspartnere som har aktiviteter i land som er pålagt handelsboikott av FN og/eller norske myndigheter.

Leverandøren skal følge de til enhver tid gjeldende lover og regler, samt respektere grunnleggende krav til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø.

4. Krav til leverandørkjeden

Flytogets retningslinjer for etisk handel er basert på Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenhetsloven) av 18. juni 2021, samt internasjonalt anerkjente FN- og ILO-konvensjoner og OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv. Dette rammeverket angir minimums- og ikke maksimumsstandarder. Lovgivningen på produksjonsstedet skal respekteres. Der hvor nasjonale lover og reguleringer dekker samme tema som disse retningslinjene, skal den høyeste standarden gjelde.

4.1 Tvangsarbeid/slavearbeid (ILO konvensjon nr. 29 og 105)

- Det skal ikke forekomme noen form for tvangsarbeid, slavearbeid eller ufrivillig arbeid.
- Arbeidere skal ikke måtte levere depositum eller identitetspapirer til arbeidsgiver og skal fritt kunne avslutte arbeidsforholdet med rimelig oppsigelsestid.

4.2 Fagorganisering og kollektive forhandlinger (ILO konvensjon nr. 87, 98, 135 og 154)

- Arbeidere skal uten unntak ha rett til å slutte seg til eller etablere fagforeninger etter eget ønske, og til å forhandle kollektivt. Arbeidsgiver skal ikke blande seg inn i, hindre eller motarbeide fagorganisering eller kollektive forhandlinger.
- Fagforeningsrepresentanter skal ikke diskrimineres eller hindres i å utføre sitt fagforeningsarbeid.
- Dersom retten til fri organisering og/eller kollektive forhandlinger er begrenset ved lov, skal arbeidsgiveren legge til rette for, og ikke hindre alternative mekanismer for fri og uavhengig organisering og forhandling.

4.3 Barnearbeid (FNs konvensjon om barnets rettigheter, ILO konvensjon nr. 138, 182 og 79, ILO anbefaling nr. 146)

- Minstealder for arbeidere skal ikke være mindre enn 15 år og i tråd med
  - nasjonal minstealder for ansettelse, eller;
  - minstealder for obligatorisk skolegang,med høyeste alder som gjeldende. Dersom lokal minstealder er satt til 14 år i tråd med unntaket i ILO konvensjon 138, kan dette aksepteres.

- Nyrekruttering av barnarbeidere i strid med ovennevnte minstealder skal ikke finne sted.
- Barn under 18 år skal ikke utføre arbeid som er til skade for deres helse, sikkerhet eller moral, inkludert nattarbeid.
- Det skal etableres handlingsplaner for snarlig utfasing av barnarbeid som er i strid med ILO-konvensjonene 138 og 182. Handlingsplanene skal dokumenteres og kommuniseres til relevant personale og andre interessenter. Det skal legges til rette for støtteordninger hvor barn gis mulighet til utdanning inntil barnet ikke lenger er i skolepliktig alder.

4.4 Diskriminering (ILO konvensjon nr. 100 og 111 og FNs Kvinnediskrimineringskonvensjon)

- Det skal ikke forekomme diskriminering når det gjelder ansettelse, avlønning, opplæring, forfremmelse, oppsigelse eller pensjonering basert på etnisk tilhørighet, religion, alder, uførhet, kjønn, sivil status, seksuell legning, fagforeningsarbeid eller politisk tilhørighet.
- Det skal etableres vern mot seksuelt påtrengende, truende, fornærmende eller utnyttende adferd og mot diskriminering eller oppsigelse på usaklig grunnlag, f. eks ekteskap, graviditet, foreldrestand eller status som HIV-smittet.

4.5 Brutal behandling

- Fysisk mishandling eller avstraffelse, eller trussel om fysisk mishandling er forbudt. Det samme gjelder seksuelt eller annet misbruk og andre former for ydmykkelser.

4.6 Helse, miljø og sikkerhet (ILO konvensjon nr. 155 og anbefaling nr. 164)

- Det skal arbeides for å sikre arbeidere et sikkert og sunt arbeidsmiljø. Farlige kjemikalier og andre stoffer skal håndteres forsvarlig. Nødvendige tiltak skal iverksettes for å forhindre og minimere ulykker og helseskader som resultat av, eller relatert til, forhold på arbeidsplassen.
- Arbeidere skal ha jevnlig og dokumentert opplæring i helse og sikkerhet. Helse- og sikkerhetsopplæring skal gjentas for nyansatte og omplasserte arbeidere.
- Arbeidere skal ha tilgang til rene sanitærfasiliteter og rent drikkevann. Hvis relevant, skal arbeidsgiver også besørge tilgang til fasiliteter for trygg oppbevaring av mat.
- Hvis arbeidsgiver tilbyr losji, skal dette være rent, sikkert, tilstrekkelig ventilert og med tilgang til rene sanitærfasiliteter og rent drikkevann.

4.7 Lønn (ILO konvensjon nr. 131)

- Lønn til arbeidere for en normal arbeidsuke skal minst være i tråd med nasjonale minstelønnsbestemmelser eller bransjestandard, den høyeste gjelder. Lønn skal alltid være tilstrekkelig til å dekke grunnleggende behov, inkludert noe sparing.
- Lønnsforhold og utbetaling av lønn skal være skriftlig avtalefestet før arbeidet påbegynnes. Avtalen skal være forståelig for arbeideren.
- Fratrekk i lønn som disiplinærreaksjon tillates ikke.

4.8 Arbeidstid (ILO konvensjon nr. 1 og 14)

- Arbeidstiden skal være i tråd med nasjonale lover eller bransjestandard, og ikke overstige arbeidstid i samsvar med gjeldende internasjonale konvensjoner. Normal arbeidstid per uke skal vanligvis ikke overstige 48 timer.
- Arbeidere skal ha minst én fridag per 7 dager.
- Overtid skal være begrenset og frivillig. Anbefalt maksimum overtid er 12 timer per uke, dvs. samlet arbeidstid på 60 timer per uke. Unntak fra dette kan aksepteres dersom det er regulert av en kollektiv avtale eller nasjonal lov.
- Arbeidere skal alltid ha overtidstillegg ved arbeidstid over normal arbeidstid (se første punkt under 4.8), minimum i tråd med gjeldende lover.

4.9 Regulære ansettelser

- Forpliktelser overfor arbeidere, i tråd med internasjonale konvensjoner, nasjonale lover og regler om regulære ansettelser skal ikke omgås gjennom bruk av korttidsengasjementer (som bruk av kontraktsarbeidere, løsarbeidere og dagarbeidere), underkontraktører eller andre arbeidsrelasjoner.
- Alle arbeidere har krav på arbeidskontrakt på et språk de forstår.

- Lærlingeprogram skal være klart definert med hensyn til varighet og innhold.

4.10 Marginaliserte befolkningsgrupper

- Produksjon og bruk av naturressurser skal ikke bidra til å ødelegge ressurs- og inntektsgrunnlag for marginaliserte befolkningsgrupper, for eksempel ved å beslaglegge store landarealer, uforsvarlig bruk av vann eller andre naturressurser som befolkningsgruppene er avhengig av.

4.11 Miljø

- Tiltak for å redusere negative effekter på helse og miljø i hele verdikjeden skal gjennomføres gjennom minimering av utslipp, fremme effektiv og bærekraftig ressursbruk, inkludert energi og vann og minimering av drivhusgassutslipp i produksjon og transport. Lokalmiljøet på produksjonsstedet skal ikke bli drevet rovdrift på eller skadet av forurensning.
- Dersom virksomheten medfører risiko for miljøet, skal leverandøren etablere et effektivt system for å identifisere eventuelle skadevirkninger og så langt som mulig begrense disse.
- Leverandøren bør ha et dokumentert og iverksatt miljøstyringssystem som er tilpasset virksomhetens omfang, art og risikobilde, og som sikrer kontinuerlig forbedring når det gjelder å styre disse risikoene. Systemet bør være basert på internasjonalt anerkjente miljøstyringsprinsipper og gjeldende lovverk.
- Nasjonal og internasjonal miljølovgivning og -reguleringer skal overholdes og relevante utslippstillatelser skal innhentes.

4.12 Korrupsjon og hvitvasking

- Alle former for bestikkelser, er uakseptabelt, så som bruken av alternative kanaler for å sikre illegitime private eller arbeidsrelaterte fordeler til kunder, agenter, kontraktører, leverandører eller deres tilsatte, samt offentlige tjenestemenn/-kvinner.
- Leverandøren skal ta bestemt avstand fra enhver form for hvitvasking og ta nødvendige forholdsregler for å unngå at andre bruker virksomhetens økonomiske transaksjoner til å hvitvaske penger.

4.13 Interessekonflikt og habilitet

- Leverandøren plikter å varsle Flytoget uten ugrunnet opphold om enhver eksisterende eller mulig konflikt mellom Flytogets interesser og personlige interesser eller mellom Flytogets interesser og interessene til en tredjepart som Leverandøren har et forhold til. Dette gjelder tilfeller hvor Leverandøren kan ha en økonomisk eller personlig særinteresse eller for øvrig hvor en slik situasjon kan være egnet til påvirke deres objektivitet og integritet slik at Flytogets interesser blir skadelidende.
- På skriftlig anmodning plikter Leverandøren å signere Flytogets habilitetserklæring.

4.14 Konkurransforhold

- Leverandøren skal ikke på noe tidspunkt bryte generelle eller spesielle konkurranseregler, for eksempel når det gjelder ulovlig prissamarbeid og ulovlig markedsdeling, eller foreta andre handlinger som bryter med konkurranselovgivningen der virksomheten er aktiv.

4.15 Dyrevelferd

- Avl, levemiljø, transport og avlivning skal oppfylle kravene i norsk lovverk for arten, eventuelt EUs regelverk og OIE¹'s retningslinjer når arten ikke omtales i norsk lovverk. Alternativer til animalske produkter skal vurderes, og velges ved etisk uakseptable driftsformer.

4.16 Ledelsessystem hos leverandører

Ledelsessystem er sentralt for implementering av etiske retningslinjer. Flytoget understreker viktigheten av at leverandør har systemer som støtter implementeringen av disse. Forventningene er tydeliggjort ved at:

- Leverandøren bør utpeke en ansvarlig, sentralt i organisasjonen, for implementering av de etiske retningslinjene i egen virksomhet.
- Leverandøren skal gjøre retningslinjene kjent i alle relevante deler av sin organisasjon.

---

¹ OIE: World organisation for animal health

- Leverandøren skal gi underleverandører tilstrekkelig og nødvendig innføring i Flytogets etiske krav, slik at alle som deltar i gjennomføring av arbeid for Flytoget har kunnskap om og forståelse av disse.
- Leverandøren skal innhente samtykke fra Flytoget før produksjon eller deler av produksjon settes ut til en underleverandør/kontraktør der dette ikke er avtalt på forhånd.
- Leverandøren skal kunne gjøre rede for hvor varer som er bestilt av Flytoget blir produsert.

4.17 Personvern

- Leverandøren skal ivareta personvernet til arbeidstakere og andre registrerte og behandle deres personopplysninger i tråd med den til enhver tid gjeldende lovgivning. Behandling av personopplysninger på vegne av Flytoget er betinget av at partene har inngått en databehandleravtale og at personopplysninger ikke vil overføres utenfor EU/EØS, med mindre annet er uttrykkelig avtalt.

4.18 Aktsomhetsvurderinger

- Leverandøren skal påse at de opptrer i tråd med de krav som følger av Flytogets retningslinjer for etisk virksomhet og annen relevant lovgivning. Dette medfører også krav til å kartlegge risiko og mulige brudd med jevnlig mellom, samt iverksette egnede tiltak til å motvirke brudd og eller risiko for negative konsekvenser. OECDs retningslinjer for retningslinjer for flernasjonale selskaper og ansvarlig næringsliv skal være retningsgivende for aktsomhetsvurderingen til Leverandøren.² Denne overholdelses- og utredningsplikten skal også gjelde for leverandørens partnere, underleverandører og dets leverandørkjede. I slike sammenhenger kan tredjeparts-programmer og tjenester bli anvendt som primærverktøy for rapportering i slike sammenhenger.

5. Rett til informasjon

Flytoget kan når som helst kreve bevis for at Leverandøren og/eller dennes underleverandører overholder retningslinjene. Slike bevis kan blant annet gis i form av dokumentasjon, oppfølgingsamtaler eller inspeksjon i Leverandørens/underleverandørers produksjons- eller lagerlokaler. Flytoget forbeholder seg retten til å gjennomføre både avtalte og uanmeldte inspeksjoner. Flytoget vil kunne akseptere sertifisering av Leverandøren med SA8000 eller tilsvarende standard som bevis på overholdelse av retningslinjene. Hvis Leverandøren ønsker å fremlegge en ekstern rapport om overholdelse, skal Flytoget gis informasjon om inspeksjonsmetode og identiteten til revisjonsselskapet.

Flytoget har krav på informasjon om Leverandørens og/eller dennes underleverandørers håndtering av faktiske og potensielle negative konsekvenser for menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. Dette omfatter både generell informasjon og informasjon knyttet til en særskilt vare eller tjeneste som Leverandøren tilbyr samt redegjørelse for hele eller deler av Leverandørens verdikjede.

Hvis Flytoget etter eget skjønn finner at den dokumentasjon og de opplysninger som Flytoget har mottatt er ufullstendige eller mangelfulle, kan Flytoget kreve at Leverandøren for egen regning engasjerer en uavhengig tredjepart til å utføre en revisjon av Leverandørens og/eller dennes underleverandørers overholdelse av kravene i disse retningslinjene. En slik revisjon skal utføres av et velrenommert revisjonsselskap innen to måneder fra Flytogets varsel og selskapets rapport skal sendes Flytoget innen en uke etter ferdigstilling. Leverandøren skal holde Flytoget løpende orientert om status for revisjonsarbeidet.

Leverandøren skal besvare Flytogets henvendelser innen rimelig tid og senest innen tre uker. Flytoget og Leverandøren kan bli enige om en kortere eller lengre frist.

Leverandøren er innforstått med at Flytoget kan benytte uavhengige tredjeparter til å vurdere Leverandørens overholdelse av disse etiske retningslinjene eller tredjepartsverktøy for ikke-finansiell rapportering, samt at Flytoget vil kunne dele informasjon knyttet til Leverandørens arbeid med menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold med offentligheten i tråd de krav som følger av åpenhetslovens §§ 6 og 7.

6. Brudd

Flytoget skal varsles umiddelbart dersom Leverandøren avdekker eller mistenker brudd på disse retningslinjene eller relevant lovgivning i egen virksomhet eller hos underleverandører eller for øvrig avdekker alvorlig risiko for negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter.

² <https://www.responsiblebusiness.no/oecd-retningslinjer/>

Leverandøren skal informere Flytoget om egnende tiltak som er iverksatt eller planlagt for å adressere brudd eller risiko for negative konsekvenser. Leverandøren er forpliktet til å rette opp brudd som påpekes, inkludert brudd forårsaket av underleverandører. Brudd skal rettes opp innen tidsfristen som Flytoget fastsetter. Tidsfristen skal stå i et rimelig forhold til bruddet. Flytoget skal holdes løpende orientert om utbedringsarbeidet.

Brudd på retningslinjene betraktes som et vesentlig kontraktsbrudd som gir Flytoget rett til å heve avtalen med Leverandøren. Leverandøren har ikke krav på å få utbedret misligholdet for å avverge heving, men plikter like fullt å foreta slik utbedring selv om Flytoget hever avtalen.